

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

9. října 2008*

Ve věci C-239/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Litva) ze dne 8. května 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 14. května 2007, v řízení o kontrole ústavnosti zahájeném

Juliusem Sabatauskasem a dalšími,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, U. Löhmus et P. Lindh (zpravodajka), soudci

generální advokátka: J. Kokott,
vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

* Jednací jazyk: litevština.

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 24. dubna 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za J. Sabatauskase a další G. Kaminskasem, advokatas,

- za litevskou vládu D. Kriauciūnasem a R. Mackevičienė, jako zmocněnci,

- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- za finskou vládu J. Heliskoskim a A. Guimaraes-Purokoski, jako zmocněnci,

- za Komisi Evropských společenství B. Schimou a A. Steiblyté, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 12. června 2008,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 20 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES (Úř. věst. L 176, s. 37; Zvl. vyd. 12/02, s. 211, a oprava Úř. věst. L 16, s. 74, dále jen „směrnice“).

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu probíhajícího před Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Ústavní soud Litevské republiky), který byl zahájen na základě návrhu J. Sabatauskase a dalších, členů litevského parlamentu, za účelem kontroly ústavnosti čl. 15 odst. 2 zákona o elektřině, ve znění zákona č. IX-2307 ze dne 1. července 2004 (Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas č. IX-2307, Žin., 2004, č. 107-3964).

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Podle článku 1 směrnice:

„Tato směrnice stanoví společná pravidla pro výrobu, přenos a distribuci elektřiny. Stanoví pravidla týkající se organizace a fungování elektroenergetiky, přístupu na trh, kritérií a postupů pro výběrová řízení a udělování povolení, jakož i pravidla pro provozování sítí.“

- 4 Druhý, čtvrtý až sedmý, třináctý, patnáctý a sedmnáctý bod odůvodnění směrnice zní takto:

„(2) Zkušenosti získané při provádění směrnice [Evropského parlamentu a Rady 96/92/ES ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (Úř. věst. L 27, s. 20)] svědčí o přínosu, který může přinést vnitřní trh s elektřinou v podobě zvyšování efektivity, snižování cen, vyšší úrovně poskytovaných služeb a růstu konkurenceschopnosti. Přetrvávají však významné nedostatky a prostor pro zlepšení fungování trhu, a zejména jsou nutná opatření k zajištění stejných podmínek pro všechny při výrobě elektřiny a k zabránění zneužívání dominantního postavení a bezohledného chování, spolu se zabezpečením nediskriminačních přenosových a distribučních sazeb,

prostřednictvím přístupu k soustavě na základě sazeb zveřejňovaných před jejich vstupem v platnost [...]

[...]

- (4) Svobody, které evropským občanům zaručuje Smlouva [o ES] (volný pohyb zboží, volný pohyb služeb a právo usazování), jsou možné jedině na zcela otevřeném trhu, který umožňuje spotřebitelům vybírat si své dodavatele a všem dodavatelům svobodně zásobovat své zákazníky.

- (5) Hlavní překážky, které brání dosahování plně funkčního a konkurenčního vnitřního trhu, souvisí mezi jiným s otázkami přístupu k soustavě, problémy při stanovování sazeb a s různým stupněm otevřenosti trhu v jednotlivých členských státech.

- (6) Aby fungovala hospodářská soutěž, musí být přístup k soustavě nediskriminační, průhledný a za spravedlivé ceny.

- (7) Pro dotvoření vnitřního trhu s elektřinou má prvořadý význam nediskriminační přístup k soustavě provozovatele přenosové nebo distribuční soustavy. [...]

[...]

- (13) Je třeba přijmout další opatření pro zajištění průhledných a nediskriminačních sazeb pro přístup k sítím. Tyto sazby by měly být použitelné na veškeré uživatele sítí na základě nediskriminace.

[...]

- (15) Významným faktorem pro zaručení nediskriminačního přístupu k soustavě je existence účinné regulace vykonávané jedním nebo více vnitrostátními regulačními orgány. Členské státy stanoví funkce, příslušnost a správní pravomoci regulačních orgánů. Je důležité, aby regulační orgány ve všech členských státech sdílely stejný minimální soubor pravomocí. Tyto orgány by měly mít pravomoc stanovovat nebo schvalovat přenosové nebo distribuční sazby, nebo přinejmenším metody pro jejich výpočet. Aby se předešlo nejistotě a nákladným a časově náročným sporům, měly by se tyto sazby zveřejnit před jejich vstupem v platnost.

[...]

- (17) Aby se zajistil účinný přístup na trh pro všechny hospodářské subjekty, včetně nových účastníků, jsou nezbytné nediskriminační vyrovnávací mechanismy odrážející [...] náklady. Jakmile bude trh s elektřinou dostatečně likvidní, mělo by se toho dosáhnout prostřednictvím vytvoření průhledného tržního mechanismu pro dodávky a nákup elektřiny k pokrytí potřeby vyrovnání. Pokud takový likvidní trh neexistuje, měly by vnitrostátní regulační orgány aktivně působit k tomu, aby byly vyrovnávací sazby nediskriminační a odrážely náklady. Současně by se měly poskytnout vhodné pobídky, aby se vyrovnávala úroveň dodávané a odebírané elektřiny a aby se předešlo ohrožení celého systému.“

5 Článek 2 směrnice, nazvaný „Definice“, uvádí:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

3. „přenosem“ přeprava elektřiny propojenou přenosovou soustavou velmi vysokého napětí a vysokého napětí s cílem dodávek elektřiny konečným spotřebitelům nebo distribučním podnikům, avšak s vyloučením dodávek samotných;

[...]

5. „distribucí“ přenos elektřiny distribuční soustavou vysokého, středního a nízkého napětí s cílem jejích dodávek zákazníkům, avšak s vyloučením dodávek samotných;

[...]

7. „zákazníky“ velkoodběratelé a koneční spotřebitelé elektřiny;

[...]

9. „konečným spotřebitelem“ zákazník nakupující elektřinu pro vlastní potřebu;

10. „zákazníky v domácnostech“ zákazníci nakupující elektřinu pro vlastní potřebu v domácnosti, kromě obchodních a profesionálních činností;

[...]

12. „oprávněnými zákazníky“ zákazníci, kteří mohou volně nakupovat elektřinu od dodavatele, jehož si zvolí ve smyslu článku 21 této směrnice;

[...]

18. „uživatelé soustavy“ fyzická nebo právnická osoba napájející přenosovou nebo distribuční soustavu nebo zásobovaná z některé z nich;

19. „dodávkami“ prodej, včetně dalšího prodeje, elektřiny zákazníkům;

[...]“

⁶ Z čl. 21 odst. 1 písm. c) směrnice vyplývá, že od 1. července 2007 musí členské státy zajistit, aby oprávněnými zákazníky ve smyslu této směrnice byli všichni zákazníci.

7 Článek 3 směrnice, nazvaný „Povinnosti veřejné služby a ochrana spotřebitele“, stanoví:

„[...]

3. Členské státy zabezpečí, aby alespoň všichni zákazníci v domácnostech, a pokud to členské státy uznají za vhodné, i malé podniky (především podniky s méně než 50 zaměstnanci a s ročním obratem nebo bilanční sumou nejvýše 10 milionů eur) využívali univerzální služby, což znamená mít na jejich území právo na dodávky elektřiny ve stanovené kvalitě za přiměřené, jednoduše a jasně srovnatelné a průhledné ceny. Aby zabezpečily poskytování univerzální služby, mohou členské státy určit dodavatele poslední instance. Členské státy uloží distribučním podnikům povinnost připojit zákazníky do své soustavy za podmínek a při dodržení sazeb stanovených postupem podle čl. 23 odst. 2. Nic v této směrnici nebrání členským státům, aby posilovaly tržní postavení domácích malých a středních zákazníků podporováním možnosti dobrovolného sdružování se pro zastupování této kategorie zákazníků.

První pododstavec musí být prováděn průhledným a nediskriminačním způsobem a nesmí bránit otevírání trhu uvedenému v článku 21.

[...]“

8 Článek 5 směrnice, nazvaný „Technické předpisy“, stanoví:

„Členské státy zajistí, aby byla definována technická bezpečnostní kritéria a aby byly vypracovány a zveřejněny technické předpisy stanovící minimální technické konstrukční a provozní požadavky na připojení k síti výrobních zařízení, distribučních soustav, přímo připojených zákazníků, propojovacích vedení a přímých vedení. Tyto technické předpisy zabezpečí interoperabilitu systémů a musí být objektivní a nediskriminační. [...]“

9 Článek 20 směrnice, nazvaný „Přístup třetích osob“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí zavedení systému pro přístup třetích osob k přenosové a distribuční soustavě na základě zveřejněných sazeb použitelných na oprávněné zákazníky a používaných objektivně a bez diskriminace mezi uživateli soustavy. Členské státy zajistí, aby tyto sazby nebo metody pro jejich výpočet byly před vstupem v platnost schváleny v souladu s článkem 23 a aby tyto sazby a metody, jsou-li schváleny jen metody, byly před vstupem v platnost zveřejněny.

2. Provozovatel přenosové nebo distribuční soustavy může odmítnout přístup, pokud postrádá nezbytnou kapacitu. Pro takové odmítnutí musí být řádně podložené důvody, zejména s ohledem na článek 3. Pokud je to žádoucí a pokud došlo k odmítnutí přístupu, zajistí členské státy, aby provozovatel přenosové nebo distribuční soustavy poskytl náležitě informace o opatřeních, která budou nezbytná k posílení soustavy. Osobě požadující takové informace může být účtován přiměřený poplatek odrážející náklady na jejich poskytnutí.“

10 Článek 23 směrnice, nazvaný „Regulační orgány“, stanoví:

„1. Členské státy určí jeden nebo více příslušných subjektů plnících funkci regulačních orgánů. Tyto orgány musí být zcela nezávislé na zájmech elektroenergetiky. Na základě tohoto článku jsou pověřeny alespoň zajišťováním nediskriminace, účinné hospodářské soutěže a účinného fungování trhu, přičemž sledují zejména:

[...]

c) čas, který provozovatelé přenosové a distribuční soustavy potřebují na provedení připojení a oprav;

[...]

f) podmínky a sazby pro připojení nových výrobců elektřiny, aby se zaručila jejich objektivita, průhlednost a nediskriminační povaha, zejména s ohledem na náklady a přínosy různých technologií obnovitelných zdrojů energie, distribuované výroby a kombinované výroby tepla a elektřiny;

[...]

2. Regulační orgány jsou příslušné pro stanovování nebo schvalování alespoň metod používaných pro výpočet nebo stanovení podmínek před tím, než vstoupí v platnost, pro:

- a) připojení nebo přístup k vnitrostátním soustavám, včetně sazeb za přenos a distribuci. Tyto sazby nebo metody musí umožňovat provádět nezbytné investice do soustav takovým způsobem, který těmto investicím dovoluje zabezpečit rentabilitu soustav;

[...]“

Vnitrostátní právní úprava

- ¹¹ Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že litevský parlament přijal dne 1. července 2004 zákon č. IX-2307, kterým se mění zákon o elektřině. Předmětem uvedeného zákona č. IX-2307 bylo zejména provedení směrnice do vnitrostátního práva. Tento zákon nabyl účinnosti dne 10. července 2004.

- 12 Článek 15 odst. 2 zákona o elektřině, ve znění zákona č. IX-2307 ze dne 1. července 2004, zní takto:

„Provozovatel přenosové soustavy musí zajistit, aby podmínky pro připojení zařízení elektrických generátorů, provozovatelů distribuční soustavy a zákazníků k přenosové soustavě byly v souladu s požadavky stanovenými v právních předpisech a nebyly diskriminační. Zařízení zákazníka mohou být připojena k přenosové soustavě pouze tehdy, pokud provozovatel distribuční soustavy odmítne, z důvodu stanovených technických nebo provozních požadavků, připojit k distribuční soustavě zařízení zákazníka, která jsou umístěna na území uvedeném v licenci provozovatele distribuční soustavy.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 13 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že v Litvě jsou zařízení většiny zákazníků odebírajících elektřinu, tj. spotřebitelů elektřiny, připojena k distribučním soustavám dvou provozovatelů tohoto typu soustavy. Tito dva provozovatelé jsou hlavními provozovateli distribučních soustav. Krom toho provozuje pět společností místní distribuční soustavy, které jsou určeny k pokrytí jejich vlastních požadavků a požadavků osob, které bydlí na velmi malém území. Šest společností provozujících průmyslové podniky je konečně připojeno přímo k přenosovým soustavám. Tato připojení pocházejí z doby existence Sovětského svazu, tj. doby, kdy se nerozlišovalo mezi

výrobou, přenosem a dodávkou elektřiny. To vedlo k tomu, že někteří zákazníci jsou nadále připojeni k zařízení těchto průmyslových podniků a jejich zásobování elektřinou závisí na technické a finanční kapacitě uvedených podniků.

- 14 V důsledku změny zákona o elektřině, a zejména jeho čl. 15 odst. 2, provedené zákonem č. IX-2307 ze dne 1. července 2004, si noví zákazníci nemohou svobodně vybrat typ soustavy, ke které připojí svá zařízení, a musí se připojit k distribuční soustavě. Zařízení dotčeného zákazníka může být připojeno k přenosové soustavě pouze tehdy, pokud provozovatel distribuční soustavy odmítne, z důvodu technických nebo provozních požadavků, připojit zařízení zákazníka ke své soustavě.
- 15 Skupina poslanců předložila Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas návrh směřující k přezkumu, zda je čl. 15 odst. 2 zákona o elektřině ve znění zákona č. IX-2307 ze dne 1. července 2004 v souladu s ústavou. Tento soud připomíná, že podle článku 102 ústavy je pověřen přezkoumat, zda jsou zákony v souladu s uvedenou ústavou. Upřesňuje, že návrh na přezkum k němu může podat zejména skupina poslanců. Při přezkumu ústavnosti zákona rozhoduje o sporu mezi navrhovatelem či navrhovateli a orgánem, který přijal sporný zákon, a to litevským parlamentem. Proti jeho rozhodnutím nelze podat opravný prostředek.
- 16 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas upřesňuje, že podle ústavy tvoří normy práva Evropské unie součást právního řádu Litevské republiky a že v případě, kdy to vyplývá ze smluv, na kterých je založena Unie, jsou tyto normy přímo použitelné a v případě kolize právních norem mají přednost před vnitrostátní normou. Jelikož byla směrnice přijata na základě článků 45 ES, 55 ES a 95 ES, má předkládající soud za to, že je třeba čl. 15 odst. 2 zákona o elektřině ve znění zákona č. IX-2307 ze dne 1. července 2004 vykládat s ohledem na směrnici.

17 Podle poslanců, kteří podali návrh k uvedenému soudu, tento čl. 15 odst. 2 nezakotvuje právo zákazníka vybrat si svobodně mezi přenosovou soustavou a distribuční soustavou, aby k ní připojil svá zařízení. Článek 20 směrnice však neupravuje výslovné omezení, které se týká připojení zařízení zákazníka k přenosové soustavě, ani povinnost provést takové připojení výhradně k distribuční soustavě.

18 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že litevský parlament se naopak domnívá, že členské státy mohou svobodně stanovit podmínky pro připojení k elektrické soustavě. U předkládajícího soudu byl uplatněn dopis A. Piebalgse, člena Komise Evropských společenství odpovědného za energii, ze dne 21. prosince 2005, podle kterého bylo upřesněno, že směrnice „nevyžaduje, aby bylo zákazníkovi uděleno právo vybrat si podle svého uvážení mezi připojením k přenosové soustavě nebo připojením k distribuční soustavě. Zákazník má právo být připojen k elektrické soustavě; o jeho konkrétním provedení je třeba rozhodnout na základě zásady subsidiarity“.

19 Předkládající soud konstatuje, že ze znění čl. 20 odst. 1 směrnice vyplývá, že členské státy musí zavést systém, ve kterém musí být zákazníkům, kteří o to požádají, umožněn přístup jak k přenosové, tak i distribuční soustavě. Předkládající soud však rovněž konstatuje, že otázky připojení k elektrické soustavě musí být vykládány s ohledem na ustanovení směrnice, zejména článek 3 této směrnice, která sledují sociální cíle, a to poskytování univerzálních služeb, ochranu spotřebitele nebo ochranu životního prostředí. Zdá se přitom, že čl. 15 odst. 2 zákona o elektřině ve znění zákona č. IX-2307 ze dne 1. července 2004 sleduje rovněž tyto cíle.

- 20 Za těchto podmínek se Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba článek 20 směrnice [...] vykládat tak, že členské státy musí přijmout právní úpravu, která přiznává třetím osobám právo vybrat si, zda chtějí být připojeny k soustavě pro přenos elektřiny, nebo k soustavě pro distribuci elektřiny, a že provozovatel dotčené soustavy je povinen umožnit jim přístup k této soustavě, pokud má elektrická soustava „nezbytnou kapacitu““

K předběžné otázce

- 21 Podstatou otázky předkládacího soudu je, zda musí být článek 20 směrnice vykládán v tom smyslu, že členské státy musí přijmout právní úpravu, která jednak stanoví, že jakákoli třetí osoba si může vybrat podle svého uvážení typ soustavy, tj. přenosovou, nebo distribuční, ke které si přeje mít přístup nebo být připojena, a jednak že provozovatel soustavy jí musí umožnit přístup nebo připojení ke své soustavě, pokud tato soustava disponuje nezbytnou kapacitou.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- 22 Žalobci v původním řízení tvrdí, že článek 20 ukládá členským státům povinnost zavést systém pro přístup k soustavám, který umožní všem zákazníkům, kteří o to požádají, přístup jak k přenosové, tak i k distribuční soustavě. Jediná výjimka z tohoto pravidla je uvedena v odstavci 2 tohoto článku. Z definice pojmu „přenos“ stanovené v článku 2 směrnice vyplývá, že přenos elektřiny až k zákazníkovi může být přímý a bez využití distribuční soustavy.
- 23 Článek 15 odst. 2 zákona o elektřině, ve znění zákona č. IX-2307 ze dne 1. července 2004, nepřiznává zákazníkovi právo zvolit si svobodně soustavu, ke které budou jeho zařízení připojena. Toto ustanovení je tedy diskriminační a je v rozporu s cíli směrnice. Tato nemožnost volby je v rozporu s právy spotřebitelů.
- 24 Litevská a finská vláda, ke kterým se na jednání připojila Komise, tvrdí, že pro účely výkladu článku 20 směrnice je třeba rozlišovat mezi pojmy „přístup k soustavě“ a „připojení k soustavě“. Přístup k soustavě zahrnuje možnost využívat soustavu podle zveřejněné sazby. Připojení k soustavě se týká skutečného spojení se soustavou. Uvedený článek 20 se týká pouze povinností, které musí splnit členské státy, aby umožnily volný přístup třetích osob k soustavě pro přenos elektřiny a k soustavě pro distribuci elektřiny, a nikoli otázek ohledně připojení k těmto soustavám.
- 25 Litevská vláda má za to, že směrnice neukládá členským státům žádnou povinnost, co se týče připojení zákazníků k soustavám, s výjimkou povinností veřejné služby stanovených v čl. 3 odst. 3 směrnice.

- 26 Tato vláda tvrdí, že tím, že se zákazník připojí k elektrické soustavě, získá přístup k této soustavě. Vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení mu tedy zajišťuje přístup k elektrickým soustavám a krom toho zaručuje dodržování povinností veřejné služby a poskytování univerzální služby stanovených v čl. 3 odst. 2 a 3 směrnice.
- 27 Ve zbývajících částech mohou členské státy svobodně stanovit přednostně připojení zákazníků k distribučním soustavám a podpůrně připojení k přenosovým soustavám. Cílem systému, který zavedla vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení, je zejména zamezit tomu, aby se velkooběratelé připojili přímo k přenosovým soustavám, což by vedlo k tomu, že náklady spojené s distribučními soustavami by nesli pouze malooběratelé, a ceny elektřiny by se tedy zvýšily o 10 až 30 %. Krom toho právo zvolit si svobodně připojení k přenosové soustavě by poškodilo optimální rozvoj soustav.
- 28 Pro finskou vládu pojem „třetí osoby“ uvedený v článku 20 směrnice označuje jiného dodavatele elektřiny než jednotku vertikálně integrovaného podniku, který zabezpečuje výrobu nebo dodávky elektřiny. Toto ustanovení se tedy netýká přístupu zákazníků k soustavám.
- 29 Podle italské vlády směrnice nepřiznává zákazníkovi právo zvolit si svobodně podle svého uvážení soustavu, ke které si přeje být připojen. Musí nejprve vyhovět požadavkům „systému přístupu“ zavedenému vnitrostátní právní úpravou. Zákazník tak má podmíněně právo přístupu k systému. Pokud by však členské státy mohly uložit

zákazníkům povinnost obrátit se nejprve na provozovatele distribuční soustavy, jednalo by se o zásah do svobodné volby zákazníka a riziko, že provozovatel distribuční soustavy použije pravidla pro přístup diskriminačním způsobem.

- 30 Komise se domnívá, že jelikož otázka připojení nemá přímý dopad na liberalizaci vnitřního trhu, je ponechána v pravomoci členských států, s výjimkou připojení nejvíce ohrožených zákazníků, pro které členské státy musí zavést univerzální službu podle čl. 3 odst. 3 směrnice.

Odpověď Soudního dvora

- 31 Je nutno připomenout, že cílem směrnice je zlepšení fungování vnitřního trhu s elektřinou. Podle šestého a sedmého bodu odůvodnění této směrnice je přístup k soustavě, který je nediskriminační, průhledný a za spravedlivé ceny, nezbytný pro to, aby fungovala hospodářská soutěž, a má prvořadý význam pro dotvoření vnitřního trhu s elektřinou (viz rozsudek ze dne 22. května 2008, citiworks, C-439/06, Sb. rozh. s. I-3913, body 38 a 40).

- 32 Čtvrtý bod odůvodnění směrnice upřesňuje, že zcela otevřený trh musí umožnit spotřebiteli, aby si svobodně vybral svého dodavatele, a tomuto dodavateli, aby svobodně zásoboval zákazníky svými výrobky.

- 33 Soudní dvůr z toho vyvodil jednak, že aby si oprávnění zákazníci mohli svobodně vybrat své dodavatele, musí být dodavatelům umožněn přístup k přenosovým a distribučním soustavám, které dovedou elektřinu až k zákazníkům, a jednak, že volný přístup třetích

osob k přenosovým a distribučním soustavám představuje jedno ze základních opatření, které musí členské státy zavést, aby mohl být dotvořen vnitřní trh s elektřinou (viz výše uvedený rozsudek citiworks, body 43 a 44).

34 Za účelem zodpovězení položené otázky je třeba přezkoumat, co zahrnují pojmy „přístup k soustavě“ a „třetí osoby“ ve smyslu článku 20 směrnice, a určit povinnosti, které ukládá tento článek 20 členským státům, aby zaručily přístup třetích osob k soustavám.

35 Článek 20 odst. 1 směrnice uvádí, že členské státy zajistí zavedení „systému pro přístup třetích osob k přenosové a distribuční soustavě na základě zveřejněných sazeb použitelných na oprávněné zákazníky“ a že tento systém musí být používán „objektivně a bez diskriminace mezi uživateli soustavy“.

36 Co se týče nejprve pojmu „přístup k soustavě“, je třeba přezkoumat, jak na jednání uvedla litevská a finská vláda, jakož i Komise, zda je nutno rozlišovat mezi pojmy „přístup k soustavě“ a „připojení k soustavě“.

37 V tomto ohledu je nutno konstatovat, že některá jazyková znění směrnice se liší. Jak čl. 20 odst. 1 první věta, tak i čl. 20 odst. 2 první věta totiž používají v některých jazykových zněních výraz „přístup“. Tak je tomu zejména ve španělském („acceso“), německém („Zugang“), anglickém („access“), francouzském („accès“) a italském znění („accesso“). Naproti tomu litevské znění směrnice používá v čl. 20 odst. 1 výraz „prieiga“, který lze do češtiny přeložit jako „přístup“, zatímco v čl. 20 odst. 2 je použit

výraz „prisijungti“, který lze do češtiny přeložit jako „spojit“ nebo „připojit“. Výraz „prisijungti“ je rovněž použit ve druhém a šestém bodě odůvodnění litevského znění směrnice, zatímco ostatní jazyková znění používají výraz „přístup“ nebo jeho ekvivalent.

38 Podle ustálené judikatury nemůže formulace použitá v jednom z jazykových znění ustanovení Společenství sloužit jako jediný základ pro výklad tohoto ustanovení ani jí nemůže být přiznána přednostní povaha vzhledem k jiným jazykovým zněním. Takový přístup by byl totiž neslučitelný s požadavkem jednotného použití práva Společenství (viz rozsudky ze dne 12. listopadu 1998, *Institute of the Motor Industry*, C-149/97, Recueil, s. I-7053, bod 16, a ze dne 3. dubna 2008, *Endendijk*, C-187/07, Sb. rozh. s. I-2115, bod 23).

39 V případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi textu Společenství tak musí být dotčené ustanovení vykládáno podle celkové systematiky a účelu právní úpravy, jejíž část tvoří (rozsudky ze dne 9. března 2000, *EKW a Wein & Co*, C-437/97, Recueil, s. I-1157, bod 42; ze dne 1. dubna 2004, *Borgmann*, C-1/02, Recueil, s. I-3219, bod 25, jakož i výše uvedený rozsudek *Endendijk*, bod 24).

40 Je nutno konstatovat, že pojmy „přístup“ a „připojení“ jsou uvedeny ve směrnici s různými významy. Pojem „přístup“ souvisí s dodávkami elektřiny, včetně zejména kvality, pravidelnosti a nákladů na službu. Je často používán v souvislosti se zárukou nediskriminačních sazeb. Z druhého a třináctého bodu odůvodnění směrnice tak vyplývá, že přístup k soustavě na základě sazeb zveřejňovaných před jejich vstupem v platnost zabezpečuje nediskriminační přenosové a distribuční sazby, ze šestého bodu

odůvodnění této směrnice vyplývá, že tento přístup musí být nediskriminační, průhledný a za spravedlivé ceny, z patnáctého bodu odůvodnění směrnice, že zásah regulačních orgánů zaručuje nediskriminační přístup k soustavě a ze sedmnáctého bodu odůvodnění této směrnice vyplývá, že jsou nezbytné nediskriminační vyrovnávací mechanismy odrážející náklady, aby se zajistil účinný přístup na trh pro všechny hospodářské subjekty.

41 Pojem „připojení“ je spíše používán v technickém kontextu a týká se skutečného spojení se soustavou. Článek 5 směrnice například stanoví, že členské státy zajistí, aby byly vypracovány a zveřejněny technické předpisy stanovící minimální technické konstrukční a provozní požadavky na připojení k síti výrobních zařízení, distribučních soustav, přímo připojených zákazníků, propojovacích vedení a přímých vedení. Stejně tak čl. 23 odst. 1 písm. c) směrnice upřesňuje, že regulační orgány jsou pověřeny zajišťováním nediskriminace a účinné hospodářské soutěže, zejména pokud jde o čas, který provozovatelé přenosové a distribuční soustavy potřebují na provedení připojení. Tyto orgány musí rovněž podle čl. 23 odst. 2 písm. a) směrnice stanovit nebo schválit metody používané pro výpočet nebo stanovení podmínek pro připojení k soustavě. K tomuto bodu, a jak správně uvedla generální advokátka v bodě 33 svého stanoviska, uvedený čl. 23 odst. 2 písm. a) používá v téže větě pojmy „přístup“ a „připojení“. Z toho vyplývá, že tyto dva pojmy mají odlišné významy. Krom toho je třeba zmínit čl. 3 odst. 3 směrnice, který upřesňuje, že aby členské státy zabezpečily poskytování univerzální služby, mohou uložit distribučním podnikům povinnost připojit zákazníky ke své soustavě.

42 Z tohoto přezkumu ustanovení směrnice tak vyplývá, jak uvedla generální advokátka v bodech 34 a 36 svého stanoviska, že přístupem k soustavě se rozumí právo využít elektrické soustavy a že připojení odpovídá skutečnému spojení se soustavou. Článek 20 směrnice upřesňuje povinnosti členských států, pouze pokud jde o přístup k soustavám, a nikoli o připojení k nim.

43 Vzhledem k tomu, že jednak přenos a distribuce nezahrnují dodávky elektřiny, a jednak oprávnění zákazníci musí mít možnost si svobodně vybrat své dodavatele a tito dodavatelé musí mít možnost přístupu k soustavám, jak bylo připomenuto v bodě 33 tohoto rozsudku, pro oprávněné zákazníky z toho vyplývá, že právo na přístup

k soustavám je vykonáváno prostřednictvím dodavatele, kterého si uvedení zákazníci mohou svobodně vybrat. Tato svobodná volba je, jak upřesnila generální advokátka v bodě 41 svého stanoviska, zaručena stejně bez ohledu na to, zda je dodavatel připojí k přenosové, nebo distribuční soustavě.

44 Co se dále týče pojmu „třetí osoby“, je třeba konstatovat, že samotné znění čl. 20 odst. 1 směrnice upřesňuje tento pojem tím, že používá rovněž pojem „uživatel soustavy“, který je definován v čl. 2 bodu 18 směrnice a zahrnuje fyzickou nebo právnickou osobu napájející přenosovou nebo distribuční soustavu nebo zásobovanou z některé z nich. Zákazníci náleží k těmto osobám.

45 Z toho vyplývá, že čl. 20 odst. 1 směrnice tím, že uživatele soustav zahrnuje do svého rozsahu působnosti, přiznává rovněž oprávněným zákazníkům právo na nediskriminační přístup k soustavám.

46 Jedním z cílů směrnice je zaručit volný přístup k soustavě, což představuje, jak bylo připomenuto v bodě 33 tohoto rozsudku, základní opatření pro dotvoření vnitřního trhu s elektřinou, a aby tento přístup k soustavě byl založen na objektivních, nediskriminačních a průhledných kritériích, jakož i na sazbách zveřejněných před jejich vstupem v platnost, a nikoli, aby byl uvedený přístup založen na volném uvážení.

47 Z toho vyplývá, že členské státy mají určitý prostor pro to, aby usměrnily uživatele soustav k takovému či jinému typu soustavy, avšak za podmínky, že tak budou činit z nediskriminačních důvodů a na základě objektivních hledisek. Uživatelé soustav tedy

mají právo na přístup k elektrické soustavě, avšak členské státy mohou rozhodnout, že připojení bude provedeno k jednomu, nebo jinému typu soustavy. Je však třeba ověřit, že kritéria použitá členskými státy jsou objektivní a nediskriminační.

48 Z tohoto důvodu snaha zamezit tomu, aby se velkoodběratelé připojili přímo k přenosovým soustavám, což by vedlo k tomu, že pouze maloodběratelé by nesli náklady spojené s distribučními soustavami, a ceny elektřiny by se tedy zvýšily, může odůvodnit povinnost připojit se přednostně k distribuční soustavě. Vnitrostátnímu soudu však přísluší ověřit, zda tyto důvody jsou skutečné a zda jsou založeny na objektivních a nediskriminačních kritériích.

49 Z výše uvedených úvah vyplývá, že je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že článek 20 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že definuje povinnosti členských států, pouze pokud jde o přístup, a nikoli připojení třetích osob k soustavám pro přenos a distribuci elektřiny, a že nestanoví, že systém přístupu k soustavám, který jsou členské státy povinny zavést, musí umožnit oprávněnému zákazníkovi vybrat si podle svého uvážení typ soustavy, ke které si přeje být připojen. Uvedený článek 20 musí být rovněž vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že zařízení oprávněného zákazníka může být připojeno k přenosové soustavě pouze tehdy, pokud provozovatel distribuční soustavy odmítne, z důvodu stanovených technických nebo provozních požadavků, připojit ke své soustavě zařízení oprávněného zákazníka, která jsou umístěna na území uvedeném v jeho licenci. Vnitrostátnímu soudu však přísluší ověřit, že zavedení a provádění tohoto systému se uskutečňuje na základě objektivních a nediskriminačních kritérií mezi uživateli soustav.

K nákladům řízení

50 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením

jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Článek 20 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES musí být vykládán v tom smyslu, že definuje povinnosti členských států, pouze pokud jde o přístup, a nikoli připojení třetích osob k soustavám pro přenos a distribuci elektřiny, a že nestanoví, že systém přístupu k soustavám, který jsou členské státy povinny zavést, musí umožnit oprávněnému zákazníkovi vybrat si podle svého uvážení typ soustavy, ke které si přeje být připojen.

Uvedený článek 20 musí být rovněž vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že zařízení oprávněného zákazníka může být připojeno k přenosové soustavě pouze tehdy, pokud provozovatel distribuční soustavy odmítne, z důvodu stanovených technických nebo provozních požadavků, připojit ke své soustavě zařízení oprávněného zákazníka, která jsou umístěna na území uvedeném v jeho licenci. Vnitrostátnímu soudu však přísluší ověřit, že zavedení a provádění tohoto systému se uskutečňuje na základě objektivních a nediskriminačních kritérií mezi uživateli soustav.

Podpisy.